

Hemingvėjų piktino ir žeidė, kad žmonės kai kada priekaištaudavo jam klaidingai įtardami, kad Kuboje jis gyvena, nes čia pragyvenimas pigesnis, ir kad jis yra toks pat amerikietis kaip ir visi kiti, – paviršutiniškas ir pasipūtėliškas, važinėjantis po pasaulį ir supirkinėjantis už savo dolerius viską, kas tik parduodama. Tačiau paskutiniai sąskaitų vertinimai, kuriuos atliko panelė Mery, parodė, kad per dvidešimt metų saloje jis išleido maždaug milijoną dolerių, ir jis žinojo, kad didelė šios sumos dalis buvo skirta trisdešimt dviejų kubiečių darbo užmokesčiui ir kad nuo to tiesiogiai priklausė jų gerovė. Ne kartą atsakydamas spaudoje į niekingas užuominas, jis yra pareiškęs, kad jaučiasi tikras, aistringas kubietis, ir netgi toks geidulingas kaip Juodasis Šuo, kaip visi kiti jo šunys, ir galutinai įveikė savo priešininkus, kai Nobelio premijos laureato medalį perdavė Stebuklingosios Gailestingumo Mergelės šventyklai El Kobre. Ji laikoma Kubos ir Kochimaro žvejų globėja, ir geresnės vietos saugoti apdovanojimui negalėjai įsivaizduoti, nes už tą medalį Hemingvėjus jautėsi ypač dėkingas paprastiems žmonėms, padovanojusiems istoriją apie žvejį, aštuoniasdešimt keturias dienas praleidusį jūroje, bet per grumtynes su Golfo srovės bangomis nesugavusį nė vienos žuvies, nes jis neapsakomai stokojo laimės, net paprasčiausios sėkmės.

Nors, tiesą sakant, jis mieliau būtų norėjęs gyventi Ispanijoje, arčiau vyno, koridos bulių ir upelių, knibždėte knibždančių upėtakis, tačiau fatališka pilietinio karo baigtis atvedė jį į Kubą, o jeigu jis ir buvo dėl ko nors tikras, tai tik dėl to, kad nenorėtų gyventi nei katalikiškoje fašistinės diktatūros

šalyje, nei savo tėvynėje, kurioje viešpatavo pseudofašistinis konservatyvizmas. Taigi, Kuba tapo jį tenkinusia alternatyva, ir jis buvo jai dėkingas už tai, kad ji padovanojo jam istorijų ir personažų, ir jis parašė čia ne vieną knygą. Tačiau, rodos, tai buvo viskas. Tik tiek. Visa kita buvo panašu į susitarimą, į sandorį, ir dabar, – tik dabar, – jam buvo labai nemalonu prisiminti žodžius, kuriuos anksčiau ištarė apsvaigęs nuo vyno, prisiminti melo žodžius, kad jis neva jautėsi kubiečiu ar kad buvo kubietis.

– Žinai, ko labiausiai gailiuosi?

– Ir ko gi?

– Šitiek metų gyvenu Kuboje ir nė karto nebuvau įsimylėjęs kubietės...

– Taip... Tu net neįsivaizduoji, ką praradai, – tvirtai pareiškė Kalikstas ir nusišypsojo. – Arba – ko išvengei.

– O tau, Kalikstai, patinka būti kubiečiu?

Šis dar kartą nusišypsojo, pažvelgė į Hemingvėjų ir surimtėjo.

– Žinai, šiandien aš tavęs nė velnio nesuprantu, Ernestai.

– Nekreipk dėmesio. Šiandien ir aš pats savo minčių nesugaudau.

– Nesikrimsk, galbūt tai tik laikinas nesėkmių ruožas.

– Man neramu štai dėl ko, – tarė Hemingvėjus ir dar kartą parodė FTB ženklelį, kurį lig šiol laikė sugniaužęs delne.

– Tau nėra dėl ko nerimauti. Aš čia, su tavimi. Raulis man sakė, kad kiek vėliau taip pat užsuks...

– Taip, žinau, jūs abu su manimi. Bet pasakyk man štai ką: užmušti žmogų – lengva ar sunku?

Kalikstas sunerimo. Buvo akivaizdu, kad jam nesinori kalbėti šia tema, prisimenant praeitį.

– Man buvo lengva, pernelyg lengva. Buvau girtas kaip pėdas, ir ne tik aš. Tas tipas prisiartino, išsitraukė peilį, ir aš iššoviau. Tuo viskas ir baigėsi.

– Kiti sako, kad sunku.

– O tu pats ką manai? Ką jautei žudydamas?

– Kas tau sakė, kad aš ką nors užmušiau?

– Nežinau, žmonės sakė, o galbūt tu pats... Juk ne viename kare buvai. Karuose žmonės žudo vienas kitą.

– Tiesa, – tarė jis ir paglostė ranka automata. – Bet man neteko. Žudžiau daug, manau, net per daug. Tačiau nė karto nesu nužudęs žmogaus. Nors tikiu, kad sugebėčiau... Vadinasi, jei koks įsibrovėlis man grasintų, galėtum...

– Ernestai, nekalbėk su manimi apie tai.

– Kodėl?

– Todėl, kad nenusipelnei, jog tau kas nors grasintų... Be to, esi mano bičiulis, ir aš ginsiu tave, supranti? Tačiau mirti kalėjime tikriausiai nebūtų labai malonu.

– Taip, tikriausiai. Pamiršk, ką sakiau.

– Kai išėjau į laisvę, prisiekiau sau du dalykus: kad daugiau niekada nebegersiu alkoholio ir kad gyvas į kalėjimą negrįšiu.

– Ir tu tikrai daugiau nebegėrei?

– Niekada.

– Bet juk anuomet buvo geriau. Tu gėrei romą ir pasakojai nuostabias istorijas.

– Tai čia tu buvai istorijų meistras, ne aš.

Jis pažvelgė į Kalikstą ir mintyse dar kartą nusistebėjo, kad tamsiuose jo plaukuose nebuvo matyti nė menkiausios žilos sruogelės.

– Iš tikrųjų problema ta, kad norėčiau daug ką papasakoti, bet jau nebegaliu. Visada turėjau pilną maišą puikių istorijų, tačiau dabar tas maišas tuščias. Perrašinėju senus dalykus, nes nieko naujo nebesugalvoju. Iš manęs jau nieko nebeliko. Tokia yra tiesa, baisi tiesa. Kadaisė maniau, kad senatvė – tai visai kas kita. O tu jautiesi senas?

– Kartais – taip, ir netgi labai senas, – prisipažino Kalikstas. – Tačiau tuomet aš klausausi meksikiečių muzikos ir prisimenu, apie ką visada svajoju – kai pasensiu, grįžti į Verakrusą ir ten apsigyventi.

– Kodėl į Verakrusą?

– Tai buvo pirmas miestas už Kubos ribų, kurį aplankiau. Čia aš klausiausi meksikiečių muzikos, o ten meksikiečiai klausosi kubiečių ritmų, ir moterys jų gražios, ir maistas gardus. Bet aš jau žinau, kad nebegrįšiu į Verakrusą, kad susensiu ir mirsiu čia, taip ir neišgėręs daugiau nė vienos taurelės.

– Tu niekada man nepasakojai apie Verakrusą.

– Mes niekada nesikalbėjome apie senatvę.

– Taip, tai tiesa, – pripažino Hemingvėjus. – Tačiau išvažiuoti į Verakrusą niekada ne per vėlu... Na, verčiau jau eisiu miegoti.

– Tu gerai miegi?

– Šūdinai. Bet rytoj ketinu ką nors parašyti. Nors niekas neateina į galvą, aš privalau rašyti. Viskas, einu. Rašymas yra mano Verakrusas.

Jis nusišypsojo Kalikstui ir jie paspaudė vienas kitam rankas. Tada jis pasirėmė į automata, atsistojo ir pažvelgė į sodybos gilumą. Vėjas nurimo, stojo visiška tylą.

– Leisk man pasilikti ginklą, Ernestai.

Kalikstas taip pat pakilo iš vietos, pasirėmęs mediniu pagaliu. Hemingvėjus atsigrėžė ir tarė:

– Ne.

– O jei pasirodys tie tipai iš policijos?

– Tai pasikalbėsime su jais. Niekas nesės į kalėjimą, ir juo labiau – tu.

– Apžiūrėsiu sodybą.

– Manau, kad nebūtina. Tas, kas pametė šį daiktą čia, jau pasišalino.

– Dėl viso pikto, – neatlyžo Kalikstas.

– Na, gerai... Tik palik man revolverį, kurį tau davė mano žmona.

– Bet, Ernestai...

– Jokių „bet“, – kiek pyktelėjo jis. – Kaip jau sakiau, niekas nesės į kalėjimą, ir juo labiau tu. Nagi, duok, sakau tau...

Kalikstas valandėlę dvejojo, bet vis dėlto atidavė ginklą, laikydamas jį už vamzdžio.

– Ernestai... – dar mėgino paprieštarauti jis, stebėdamas, kaip šeimininkas užsikiša ginklą už šortų diržo.

– Pasimatysime rytoj. Eime, Juodasai.

Lėtai, senio žingsniu, jis ėmė kilti į nedidelę įkalnę namo link. Šuo tipeno greta, „prisiderinęs“ prie jo eisenos. Kalikstas pažvelgė įkandin ir grįžo prie vartų. Jis įsijungė radijo imtuvą, tačiau akimirksniu suprato, kad dabar nenusiteikęs

mėgautis Augustino Laros bolero ir Chosé Alfredo Chime-
neso liaudies dainomis. Todėl nutildė aparatą ir įsiklausė į
nakties tylą, pajuto, kad išties pasigedo to maloniai sunkaus
45 kalibro revolverio už juosmens...

– Taip, tai buvau aš ir, žinoma, viską aiškiai prisimenu. Tą
dieną Tėtušį mačiau paskutinį kartą.

Rytas dar buvo vėsus, nors ir be vėjo. Vaikinukas iš vie-
tinio kvartalo pranešė, kad matė Rupertą netoli upės prie-
plaukos ir, apklausęs du žvejus, Kondė surado jį po migdolų
medžiu. Rupertas, įsikandęs nepridegtą neįtikėtino dydžio
cigarą, sėdėjo ant akmens, nugara atsirėmęs į medžio kamie-
ną, ir žvelgė į giraitę kitame upės krante. Jeigu jis buvo pen-
kiolika metų jaunesnis už Kirptą, tai dabar jam turėtų būti
beveik devyniasdešimt. Ir vis dėlto atrodė kur kas jaunesnis,
tiksliau – ne toks senas, mintyse pasitaisė Kondė: tai toks
tvirtas, į devintą dešimtį įkopęs senolis, galvą slepiantis po
panama – pastebimai brangia ir atvežta iš labai toli.

Kondė pasisveikino ir pasakė, kad jam būtina pasikalbėti.

– Norite paimti iš manęs interviu? – atžariai pasiteiravo
senolis, neišsiėmęs cigaro iš burnos.

– Ne, norėčiau tik trumpai pasikalbėti su jumis.

– Ar tikrai? – be atžarumo, jo balse dabar jau buvo junta-
mas ir įtarumas.

– Tikrai. Kaip matote, atėjau neginkluotas... Norėčiau išsi-
aiškinti, ar tai, ką patyriau prieš daugelį metų, buvo tikra, ar
tik mano vaizduotės vaisius, – tarė jis ir papasakojo, kad pri-

simena tą dieną, kai Hemingvėjus Kochimaro prieplaukoje išlipo į krantą iš katerio „Pilar“ ir atsisveikino su žmogumi, kuris tikriausiai buvo vardu Rupertas.

– Jis pasirodė mano namuose vidurdienį, apie tai iš anksto nepranešęs, ir tąsyk, vos į jį pažvelgęs, pastebėjau, kad jis atrodo lyg nesavas, bet kadangi pažinojau jį seniai, tai ir ne puoliau klausinėti. Mes tik pasisveikinome, ir jis pasakė, kad susiruoščiau, nes išplaukiame į jūrą. Paklausiau jo, ar imti valo meškerėms ir jauko. Tačiau jis atsakė, kad ne, esą mes tik paplaukiosime. Beje, jis visada vadino mane Rupertu, o aš jį – Tėtušiu.

Senolis kilstelėjo ranką, parodė į tolą ir tarė:

– Štai ten, išmetęs inkarą, stovėdavo jo kateris „Pilar“.

Kondė pažvelgė nurodyta kryptimi ir pamatė jūrą, upę ir kelis senutėlius žvejų laivelius.

– Kada tai buvo, Rupertai?

– 1960 metų liepos 24 dieną. Šią datą įsidėmėjau gerai, nes kitą dieną jis įlipo į lėktuvą ir jau daugiau niekada nebesugrįžo.

– O jis pats ar žinojo, kad jau nebesugrįš?

– Manau, kad taip, žinojo. Bent jau galėčiau taip spręsti iš to, ką man pasakė.

– Panašu, kad su manimi viskas baigta, vaikine, manau, kad jau neišsisuksiu. Ir bijau to, kas manęs laukia, – tarė tada Hemingvėjus.

– O kas atsitiko, Tėtuši?

– Gydytojai prieštarauja, bet aš vis tiek išvykstu į Ispaniją. Turiu pamatyti dar vieną kitą koridą, kad užbaigčiau knygą. Tada mane paguldys į ligoninę. O vėliau nežinau, kas manęs laukia...

– Tačiau ligoninė – tai juk dar ne pabaiga.

– Žiūrint kam, Rupertai. Man – tikriausiai jau ir pabaiga.

– O ką, tu išties prastai jautiesi?

– Neapsimetinėk, Rupertai. Nejau esi toks aklas? Nematai, kaip nusilpau ir vos per keletą metų susenau ir sukriošau?

– Tai kad mes jau abu susenome.

– Bet aš labiau, – tarė jis ir liūdnai nusišypsojo.

– Nereikėtų jau taip labai paisyti, ką tie gydytojai šneka. Fereras yra galisietis, o galisiečiai – tikri pusgalviai. Todėl beveik visi jie tampa žvejais, – tarė Rupertas ir abu garsiai pratrūko juokais. – O kai pasveiksi, tai ar sugrįši?

– Taip, žinoma, kad taip. O jei nepasveiksiu, tai būtinai pasirūpinsiu, kad šis kateris priklausytų tau. Tuomet tau įteiks dokumentus, kad tai yra tavo nuosavybė. Ir bus tik vienintelė sąlyga – tu neturėsi teisės parduoti šio laivo, kol turėsi iš ko prasimaitinti. Na, bet jei gyvenimas ne juokais suries tave į raga, tuomet, žinoma, galėsi jį parduoti, ir ramia sąžine.

– Tėtuši, betgi man nieko nereikia.

– O man reikia. Man reikia, kad šio laivo kapitonas būtum tu, ir niekas kitas.

– Ką gi, jei taip nusprendei, tai sutinku.

– Ačiū, Rupertai.